POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVU

CIJENA 3 D

OBITELJ

SAMOSTAN SV. KRIŽA NA OTOKU ČIOVU

K petstotoj godišnjici jednog starog našeg dominikanskog samostana u Dalmaciji

Ove se godine navršilo 500 godina, kako je Papa Eugen IV. 17. lipnja 1432. izdao bulu, u kojoj dopušta bl. Nikoli Milinoviću, da otvori samostan sv. Križa na otoku Čiovu. Pred crkvom je bila ploča s latinskim natpisom: Ovaj kamen pokriva kosti časnoga brata Nikole Milinovića, prvoga utemeljitelja i priora ovog samostana sv. Križa, koji preminu 15. srpnja 1451. Ta je ploča prenesena u kriptu, a kosti bl. Nikole pokopane kraj oltara sv. Dominika. U tom svetištu se nalazi i čudotvorno raspelo, za koje predaja kaže ,da je Krist na njem g. 1600. otvorio oči i s lica da mu je tekla krv, koja je pokupljena u kaležu, što stoji pod križem. U crkvi se nalaze i 4 vrijedne umjetničke slike iz 16. i 17. stoljeća. Samostan je sagrađen na morskim hridinama te ima osobito lijep klaustar u romanskom stilu.

ČUDOTVORNO RASPELO

Dolje u krugu:

DJECA IZ SELA ALBANIJE I ŽEDNOGA OKO ČUDOTVORNOG RASPELA

KLASIČNI KLAUSTAR SAMOSTANA U ROMANSKOM STILU

Lijevo:

CRKVA SAMOSTANA SVETOGA KRIŽA

BROJ 43 OBITELJ GOD IV

U ZAGREBU 23 LISTOPADA 1932

AMERIČKA REKLAMA

ČEŠKI NAPISAO JAROSLAV HAŠEK — PREVEO ANTE ŠIMČIK

Na jednoj od najživljih ulica američkog grada, kojega ime nema važnosti, srela su se jedno veče, kad je bio promet najživlji, dva gospodina simpatične vanjštine, glatko obrijana lica. Kad su bili jedan od drugoga za podlanicu udaljeni, reče gospodin sa sivim cilindrom gospodinu s mekim šeširom na glavi:

— Dopustite, nijesam li već imao čast govoriti s vama?

— Ne, ja vas ne poznajem, moj gospodine, odgovori gospodin s mekim šeširom.

— Čudnovato, reče onaj drugi dosta glasno, da ga prolaznici čuju. Vi dakle tvrdite, da me još nikad nijeste vidjeli?

— Nikad, reče prvi gospodin u čudu.

— Dopustite tada jedno pitanje, reče čovjek sa sivim cilindrom. Pitam vas, zašto ste me iz daleka tako neobično pogledali?

Kod tih riječi već su se ljudi počeli oko njih kupiti.

— Ova gospoda su svjedoci, reče drugi, da vas nijesam gledao.

— Vi ste me gledali, gospodine, reče prvi vrlo glasno. Ako ste gentleman, odgovorite mi na pitanje, zašto ste me tako neobično gledali?

— Ja vas ne poznajem, gospodine, odgovori drugi, držim vaše pitanje za neumjesno i...

— Izvolite izgovoriti do kraja, što znači to »i«...? reče prvi gospodin. Što hoćete tim »i« kazati?

— Uskraćujem odgovor, odvrati drugi mirno i obrati se k onima, koji su okolo stajali te su neobičnu borbu riječima pratili sa sve većim zanimanjem. Gospoda će dopustiti, da nijesam kazao ništa zlo.

— Onda ste mislili. Je li tako, gospodo? upita prvi uzbuđeno.

— Uskraćujem odgovor i na to pitanje, reče drugi, jer...

— Šta znači »jer«? presiječe mu riječ gospodin sa sivim cilindrom. Vi ste htjeli reći: jer nemam namjere da se dulje s vama prljam!

— Toga nijesam rekao, reče gospodin sa mekim šeširom. Ali ipak...

— Šta mislite s tim »ipak«?

— Ništa, moj gospodine.

— Riječ »gospodine« vi ste izgovorili s osobitim naglaskom!

— Ne znam.

— Dakle, nemojte mi više dosađivati svojom prisutnošću!

— Stajat mogu, gdje mi se sviđa, premda...

— Riječju »premda« htjeli ste me uvrijediti, gospodine, reče čovjek u sivom cilindru.

Broj gledalaca bio je međutim porastao.

— Vas vrijeđati? — otpovrne mirno drugi. Nije mi na kraj pameti.

— Što hoćete tom rečenicom reći?

— Ništa nego...

— Šta mislite riječju »nego«?

— Riječju nego mislim, reče prvi hladno, da ste vi magarac, gospodine!

— Dajte mu jednu po gubici, svjetovao je jedan iz kola onih, koji su se sjatili. Ustrijelite ga!

Pred slikom majke

Spjevao Rudolfo F. Magjer

Uvijek ista. Bore na licu i čelu.
Ogledalo to je rabotanja za me.
Sjedim i kao maglu vidim bijelu —
Kosa pada ispod svilene marame.

Nije čudo. Mnogo djece imala si
I još više briga, što svijaju šiju,
Pa su dugi tvoji svi životni časi
Kolo, što i danas u osami viju.

Bože, ja se sjećam: dan za danom teko
U patnji i buri. Nikad sunca, ništa,
Nikog, tko bi na čas jad i mrak presjeko,
Pa da smiješak vedar sune sa nebišta.

Tako došo i dan, kad si pored cvijeća
I dvije voštanice usnula u sanak,
Gdje se vječno sniva. Plam je drhto svijeća
Kroz tišinu. A na licu veo tanak.

Ispod njega tvoje blago ono oko
Napola je bilo samo otvoreno,
Al je zato do dna u dušu duboku
Sa patničkom suzom sjalo obliveno.

I sad, gdje je prošla sva ta tragedija,
A spomen obnavlja i zbilju i sanju,
Čini mi se: tobom ja onako s tija
I plačem i snosim vrevu svakidanju...

Gospodin sa sivim cilindrom postavi poslije tih riječi šešir na zemlju i zasuče rukave.

— To ćete platiti, gospodine, reče.

— Samo udrite, reče drugi, ponavljam još jednom, da ste magarac.

— Dobro! vikne prvi. Znate li, da ću vam za to razbiti zube?

— Pokušajte, reče drugi.

— To i hoću, reče prvi i udari gospodina s mekim šeširom tako žestoko po licu, da je pao na zemlju.

Nastane silna vika, svi su uhvatili drzovitog napadača, da ga pristojno kazne. No onaj oboreni već se digao, stao pred svoga protivnika, da ga zaštiti, i reče mirno.

— Moje gospođe i gospodo, pogledajte moje zube, nijedan ne fali.

Pri tome pokaže svima, koji su okolo stajali svoje zubalo, koje se sastojalo od sjajnih bijelih zuba.

— Gentlemeni, čujte i zapamtite dobro! Moji su zubi umjetni. Firma Martens i drug proizvodi nerazorive umjetne zube, najbolju zamjenu za prave zube.

Nato uzme prvi gospodin drugoga ispod ruke i obadva kliknu jednoglasno:

— Preporučamo vam firmu Martens i Co. za proizvodnju umjetnih zuba.

Zatim su zapalili cigarete i mirno su otišli.

Do toga dana bila su oba namještenika firme Martens i Co. dobri pıijatelji. Ali kad su nakon ovog prizora otišli u restaurant da se okrijepe, zavadili su se radi neke novčane stvari.

— Vilime, reče drugi, evo ti tri dolara.

— Imam dobiti još dva, John, reče Vilim. Ti znaš, da nam Martens i Co. plaćaju po pet dolara na dan.

— Istina, reče John. Ali ti si meni od juče dva dolara dužan.

— Ja ništa ne znam, reče Vilim.

— Vilime, reče John nervozno, zar ne znaš više, da si ih od mene posudio, prije nego si se napio?

— Ja nijesam bio pijan, branio se Vilim. Ti si bio pijan.

— Dobro, reče John. Ti si bio trijezan i nijesi ih od mene posudio. Ti si ih jednostavno uzeo.

— Istina, ali nijesam uzeo nego svoj novac, jer prekjuče ti si meni izvukao iz džepa cigarluk vrijedan dva dolara.

— Gospodine Vilime, vi ste lažac!

— Gospodine Johne, vi ste tat!

U restaurantu čuo se osobit glas, koji je Vilim razjasnio riječima:

— Gospodine Johne, za ovu ćemo ćušku obračunati!

I namještenici firme Martens i Co. rastali su se gnjevni.

— Moja gospodo, reče gospodin Martens drugi dan, kad su bivši prijatelji došli u ured firme. Naš drug, gospodin Warren, bio je ushićen, da, može se kazati oduševljen reklamnim prizorom, koji ste sinoć u Petoj Ulici (Fifth Avenue) tako sjajno predstavljali. Vi ste neobično prirodno igrali, radi čega vam izričemo priznanje, vama, gospodine Johne, kao i vama gospodine Vilime. Večeras ćete naš reklamni prizor davati u sedam sati na Sixth Avenue. Igrajte prirodno, koliko je moguće. Ja sam već govorio s policijskim predsjednikom, koji mi je obećao, da vam ne će činiti nikakvih poteškoća, jer ne smatra stvar za protivnu zakonu.

Gospodin Vilim, sa sivim cilindrom na glavi, udalji se na to rekavši:

— Budite uvjereni, gospodine Martens, da ću ja našu reklamnu svađu igrati prirodno što biti može.

I tako se dogodi, da su se oko sedam sati u Šestoj ulici susreli gospodin Vilim sa sivim cilindrom i gospodin John s mekim šeširom. Gospodin Warren, drug gospodina Martensa, bio je još oduševljeniji nego juče, jer je Vilim znao svojim glasom divno hiniti pravu uzrujanost.

Prizor je tekao sasvim prirodno.

— Vi hoćete valjada reći, da nemate namjere prljati se sa mnom, reče Vilim Johnu, nadovezujući na njegovu nama već poznatu rečenicu: »Uskraćujem odgovor na to pitanje, jer ...«

— To nijesam rekao, reče John, ali ...

— Što mislite tim »ali«?

— Ništa, gospodine!

— Riječ »gospodine« vi ste s osobitim naglaskom izgovorili!

— Nijesam tome svijestan.

— Onda nemojte mi više dosađivati svojom prisutnošću.

— Ja mogu stajati, gdje mi se sviđa, premda ...

— Riječju »premda« vi ste me htjeli uvrijediti, gospodine!

— Vas uvrijediti! ... Nije mi na kraj pameti!

— Što hoćete tom izrekom reći?

— Ništa nego ...

— Sjajno, klikne gospodin Warren, drug firme Martens i Co., straga u mnoštvu, što se skupilo oko dvojice ljudi, koji su se svadili.

— Riječju »nego«, odvrati John, htio sam reći, da ste vi magarac, gospodine!

— Divno! klikne opet g. Warren, jer Vilim je stao sukati rukave još življe nego juče.

— To ćete platiti, gospodine, reče Vilim Johnu.

— Samo udrite, odgovori John. Ponavljam, da ste magarac, još jednom.

— Dobro, vikne Vilim i navali na Johna, baci ga na zemlju i bubao ga je vičući:

— To ti je za sinoćnju ćušku, ti, lopove!

— Pomoć, vikne g. Warren stražaru u uho, koji je čitav prizor također gledao. Molim vas, posredujte!

— Ne radi se nego o odobrenom reklamnom prizoru, odgovori stražar smiješeći se.

Sutradan se mogao u novinama čitati slijedeći oglas: »Potpisano policijsko ravnateljstvo zabranjuje ubuduće priređivanje reklamnih prizora, jer je kod jedne takve predstave po liječničkoj izjavi g. John, namještenik firme Martens i Co., od g. Vilima, namještenika iste firme, ozbiljno bio zlostavljen, kod čega je umjetno zubalo g. Johna bilo sasvim uništeno.«

RAZGLEDAVANJE STARODREVNE TVRĐAVE U BAČU

BUNJEVAČKO-ŠOKAČKA OMLADINA NA DJELU

NAPISAO STJEPAN BARTOLOVIĆ

Mi smo bunjevačko-šokački Hrvati u ovo četrnaest godina iza svjetskog rata stali lijepo da dižemo narodnu svijest i prosvjetu. Ostavši gotovo bez inteligencije sva je nada naša u našoj omladini, koja doista sve više razvija opsežan kulturni rad u duhu velikog našeg biskupa Antunovića. A taj njegov duh dokazuju najljepše same njegove riječi. Čujmo dakle šta on piše svom pobri Iliji Okrugiću Srijemcu u jednom pismu od 19. prosinca 1875. godine.

»Vjerujte da je do slova istinito, što pisaše u »Obzoru«, da se u nas u Ugarskoj ni u crkvi ni u školi ne smatra Slavjan za drugo već za đubre i gnojilo, pa se nitko o njemu drugačije ne brine već da tori zemljište Madžaru, Nijemcu, Talijanu.«

Ili u jednom drugom pismu kad kaže:

»Svijet bunjevački (slavenski) je siromah, valjda siromašniji od cigana, jel cigani su cigani, svi, nema izrodica, a nas ostavljaju (oni), koje je Bog blagoslovio umom i blagom. Naša inteligencija, novčana i rođena aristokracija, svašta je, postaje Nijemcom, Madžarom, Francuzom, samo ne će Slavjanom da bude . . .«

Tu nam jasno dolaze pred oči spomenuta dva faktora. O nama u Vojvodini ne vodi gotovo nitko računa nego nas se iskorišćuje i ekonomski i politički, a u novije doba su pokušali i starokatolici, vođeni gojaznom framasonerijom, da unesu nered i u vjerski život našega naroda.

Tako prolazi narod, koji nema svoje prave inteligencije! Kako stoji bilanca bunjevačko-šo-

Desno:
NA GROBU IVANA CVETOVIĆA
nekadanjeg narodnog vođe

kačke inteligencije danas u Vojvodini? Dali je šta uznapredovala? Na to je dosta teško odgovoriti. U koliko je i ima, ona tek u novije doba istupa u obranu interesa svoga naroda, a narod, prepušten dosada samom sebi, još se koleba, nazaduje i ne vjeruje mnogo. Tako se započelo s osnivanjima čitaonica, pjevačkih društava, prosvjetnih društava i s drugim kulturnim ustanovama. To je sve još, manje-više, u povojima. Ali aktivnost, koju pokazuju bunjevačko-šokački omladinci, daje lijepih nada, a narodu se otvaraju oči i on gleda sebe, gdje će biti izjednačen sa svojim prekodunavskim korijenom, iz kojega je izrasao prije 400 godina, kada se preselio u plodnu Bačku.

Čitao sam neki dan, kako jedan prijatelj Gradišćanskih Hrvata odlučno brani misao, da treba braniti i potpomagati Gradišćanske Hrvate makar i tamburicama. Sasvim sam mu to odobrio, jer znam, šta znači biti potisnut i nemati prilike živjeti onako, kako to traži narodna duša. Gradišćanskim se Hrvatima šalje sve: knjige, novčana pomoć, tamburice i sve ono, što će moći da im posluži za kulturno podizanje i dizanje narodne svijesti. Podunavski Bunjevci i Šokci prolaze slabije, ali oni ni ne traže toliko materijalne pomoći, koliko moralne. Nije dakle ni čudo, da i sam naš narod i naša mladež slabo zna za naše hrvatske pjesme, za naše velikane, još smo uvijek jedni drugima gotovo i nepoznati. Naš ikavski dijalekat, naš naglasak i izgovor, naša pjesma (ukoliko je ima), naši životni uslovi, naša narodna nošnja, naši običaji, naše boli i jadi, sve je to većim dijelom hrvatskoj javnosti nepoznato.

Prvi pokušaj kod Šokaca, da se intimnije upoznamo, bila je proslava desete godišnjice Šokačke Udružene Kasine u Baču. Tom je prilikom gostovalo u Baču Hrvatsko Katoličko Pjevačko Društvo »Turopoljac« iz Velike Gorice i Hrvatsko Pjevačko Društvo »Neven« iz Subotice. Bački Šokci prilikom koncerta tih društava bili su upravo oduševljeni i zaželjeli su se što življeg dodira s prekodunavskom braćom.

ŽIVOT ZA NAUČNU ISTINU

NAPISAO STJEPAN URBAN

Danas znade svako dijete, da su uzrok različitih zaraznih bolesti vrlo sitna bića, koja zovemo bakterije. Ali pred kojih 60 godina još se u znanstvenim medicinskim krugovima općenito nije u to vjerovalo.

Slavni Pasteur je prvi dokazao, da stanovite zarazne bolesti kod životinja, koje nanose strahovitu štetu narodnom gospodarstvu, uzrokuju sitne bakterije. Protiv njega se digla sva starija škola. Ali njegova tvrdnja, da svaka zarazna bolest imade svoga uzročnika u svijetu nevidljivih bakterija, našla je iz godine u godinu sve više i više dokaza. Za svaku je bolest trebalo otkriti njezinog uzročnika. Nadalje je trebalo dokazati, da je baš ta okrivljena bakterija pravi ubojica, a to se moglo samo pokusima. Pokusi su se izvodili na pokusnim životinjama, a to su većinom bili kunići, zamorci i miševi. Stotine tisuća ovih nevinih životinja izgubilo je svoje živote, da se otkriju uzročnici strahovitih i ubitačnih bolesti. Ali nijesu bile dostatne stotine tisuća života ovih životinjica: da se otkrije prava istina o zaraznim bolestima, bili su potrebni i ljudski životi. Našlo se požrtvovnih ljudi, koji su dragovoljno sebe stavili na raspolaganje istraživačima, da se na njima prave pokusi, kao na kunićima, samo da se uzmogne spasiti bolesno čovječanstvo, samo da se dokaže naučna istina. Bilo je i istraživača, koji su svoj život stavili na kocku, da dokažu naučnu istinu.

Istraživači, koji su zalazili u krajeve, u kojima su harale zarazne bolesti, nalazili su se neprestano u pogibelji, da se zaraze. Ali oni su samo nastojali, da pomognu čovječanstvu. Među ovim herojima prvi je pao na polju slave mladi Pasteurov učenik Thuillier. Bilo je to godine 1883. U Francuskoj je Pasteur postigao silne uspjehe sa liječenjem bedrenice kod goveda i kokošje kolere. U Njemačkoj je slavni Robert Koch otkrio bacile tuberkuloze. Između ova dva slavna učenjaka, pretstavnika dviju nacija, što se bore za prevlast na svim linijama, nastala je teška naučna borba. Ali je u to na vratima Evrope zakucala strahovita pošast: u Egiptu se pojavila azijska kolera. Tisuće ljudi umiralo je dan na dan. I jedan i drugi učenjak zaboravili su svoje dugotrajne naučne sporove. Ugroženom čovječanstvu trebalo je pomoći. Jedan i drugi organizirali su istraživalačke ekspedicije, koje su požurile u Egipat. Pasteur nije mogao sam poći u Egipat, jer je baš bio najjače zaokupljen svojim poslom oko istraživanja bjesnoće, ali je zato poslao svoju desnu ruku: Rouxa. Njega je pratio mladić sa sanjarskim očima, lijep i nježan. Još dva poslužnika i nekoliko tuceta kaveza punih kunića i drugih pokusnih životinja, to je bila cijela ekspedicija. Njemačku je ekspediciju vodio sam majstor Koch.

Rad obiju ekspedicija započeo je u bolnicama, gdje su bile tisuće umirućih u mukama. Kako je koji umro, uzeli bi lešinu na proučavanje. U krvi bolesnika, u crijevima i nutrini lešina tražili su mikroskopima uzročnika strahovite pošasti. Već su mislili, da će im uspjeti razjasniti strahovitu tajnu, od koje umire više ljudi nego u bilo kakovome ratu, kad li je najedamput kolera nestala. Bolnice su se ispraznile: bolesnici su dijelom poumirali, a neki i ozdravili. Nije bilo druge, nego da se spreme natrag u Evropu. Ali kolera, koja se iz nepoznatih razloga povukla u svoju domovinu Aziju, tražila je još samo jednu žrtvu, i to je bio član francuske ekspedicije onaj nježni mladić Thullier.

Među piramidama i sfingama u sjeni starodrevnih grobnica, trebalo je iskopati grob za ovoga heroja u borbi za spas čovječanstva. Članovi obiju ekspedicija, koje su se borile, da uberu slavu za svoju naciju, bile su strahovito potresene. Svi su se našli nad njegovim grobom. Sam Koch nosio je lijes mladoga junaka i položio mu na grob vijenac. Iza ove teške žrtve nestalo je borbe između Kocha i Pasteura.

PROLJEĆE

ROMAN JEDNE OBITELJI
Norveški napisala Sigrid Undset
Prevodi Kruno Krstić (NASTAVAK.)

Kad je dobio dopust od četiri mjeseca za bolovanje, otputovao je na jedno seljačko imanje u Gudbrandsdolu, koje je pripadalo jednom njegovom znancu. Tu je ostao nekoliko mjeseci, živio jednostavnim, zdravim i urednim životom, sudjelovao u radu na polju, išao u lov i pravio sa skijama izlete u brda. Prvih tjedana još je dva tri puta bacao krv, ali je za vrlo kratko vrijeme opazio, da zdravlje kreće na bolje; upravo je osjećao, kako se životna snaga vraća u tijelo.

Kratko vrijeme nakon dolaska dobio je Rozin oprosni list:

»Dragi Torkilde!

Dakle, kada ti tako hoćeš, moramo da jedan drugome kažemo zbogom. Boli me, ali ja se nimalo ne srdim na tebe... bar zasada. Da li ću se srditi kasnije, kao što ti proričeš, ne mogu da znam. Ali nadam se, da do toga nikad ne će doći. Dragi prijatelju... ni ja se ne usuđujem da ti zaželim sreću u budućnosti, jer znam, da ni ti sam u nju ne vjeruješ. Ali želim bar to, da ti se sada duša smiri.

Kad već toliko toga mora da se prekine, najbolje je, da se naš brak i vanjskim načinom poništi. Ja dakako primam tvoju ponudu, da me potpomažeš, ali ne trebam toliko, koliko ti ti pišeš; ti i sam znaš, da toliko ne bih mogla da primim, jer poznam tvoje prilike. Ja dakako potporu trebam samo dotle, dok sama ne nađem neko namještenje, a do tada ću je primati sa zahvalnošću.

Jedno bih te samo htjela da zamolim. Nastoj, da se netko postara za moje biljke. Meni su one živa bića i boljelo bi me, ako bi zanemarene uginule. Što misliš, ne bi li Inge Vik i gospođa Stranden, a možda i gospođa Norby htjele da ih po nekoliko uzmu? Čim nađem svoj stan, uzet ću ih k sebi, kolikogod budem mogla. Neizrecivo je žalosno, što je sve tako moralo da svrši. A ja neprestano mislim jedno te isto: da je samo naš djecačić poživio! Ja strašno tugujem za njim te sam cijelu godinu svaki dan na njega mislila. Ali ti sigurno imaš pravo... sad bi bilo prekasno.

Laku noć, dragi moj dječačiću. Zbogom.

Tvoja Roza.«

U ožujku, kad je zaduvao proljetni vjetar, otišao je Torkild na Berittjernske stanove i ostao tamo preko Uskrsa, dok mu nije istekao dopust.

Vratio se svome radu opaljen suncem kao nikada dotada u životu... i znajući, da je zdraviji i u tijelu i u duši, nego se ikad osjećao od prvih dana braka s Rozom.

XIII.

Koncem lipnja, nekoliko mjeseci nakon povratka, našao je Torkild u uredu jedan list upravljen na svoje ime. Rukopis mu se učinio poznatim, ali se nije mogao da sjeti, čiji je. Kad je otvorio list, opazio je na svoje veliko čudo, da piše Axel. List je glasio ovako:

»Dragi Torkilde!

Ne mogu očekivati drugo, nego da ćeš se jako začuditi, što ti ja pišem, i ne mogu ni slutiti, hoćeš li pristati na moj prijedlog. Ne pada mi dakako ni na pamet da te molim, da zaboraviš sve, što je među nama, ali ćeš mi ti možda ipak dati priliku, da s tobom govorim. Bit će to posljednji put, jer sam dobio namještenje kod jednog engleskog rudničkog društva u Chile-u — u jednom gradu, koji se zove Sta Teresa, Gore u bregovima na granici Bolivije. Naredne nedjelje putujem u Buenos Aires te je vrlo nesigurno, hoću li ikada više vidjeti Norvešku.

Bio bih ti vrlo zahvalan, kad bih mogao da prije svog odlaska s tobom govorim. Pomislio sam, da bismo se mogli sastati — ako je tebi moguće — u Sportskoj kavani na Holmenkollenu sutra na večer oko sedam sati, ili koje druge večeri. U radne dane tamo se rijetko nađe mnogo ljudi. Ako si sporazuman, onda te molim, da me nazoveš telefonom i da me obavijestiš. Telefonski broj moje stanodavke je 180-018.

A x e l.«

Torkild je časak promatrao list. Tada nazove spomenuti broj:

»Molim vas, da pozdravite inžinira Christiansena i da mu javite, da će njegov brat sutra navečer oko sedam i po sati biti u Sportskoj kavani.«

Kad se Torkild sutradan navečer uspinjao u Sportsku kavanu, opazio je već ozdo Axela, gdje sjedi na verandi. Dok se Torkild penjao uza stepenice, Axel je ustao i izašao muususret. Činilo se, da je zbunjen i potišten, pružio mu je ruku samo na pola i kao da je očekivao, da je Torkild ne će prihvatiti. Ali Torkild je stisnu, i ne govoreći ni riječi uputiše se obojica za Axelov sto. Na stolu je već bila boca crve-

noga vina i dvije čaše; Axel htjede da natoči drugu.

»Ne, hvala.« Ali u isti mah učini se Torkildu pomalo smiješno, što svoje dostojanstvo čuva time, što ne će s bratom da pije, te doda: »Žedan sam, pa ću najprije naručiti čašu piva.« Duboko pod njima ležao je fjord. Gladak kao zrcalo i sjajan, posut malim, bijelim jedrima zastirao se među šumovitim obalama kao nategnuto platno. Nad sredinom grada ležala je tanka svijetla sunčana maglica, ali obronci bregova, koji su ga okruživali, isticali su se jasno, a vile na njima, preplavljene večernjim suncem, činile su se u tamnozelenoj jelovoj šumi kao zlatni kamenčići.

»Dugo sam ovdje sjedio i gledao taj prizor,« reče Axel prigušenim glasom. »Kako je ovdje divno! Razmišljao sam o tome, da je ova zemlja... moja domovina. A ipak nisam nikada mogao da se ovdje smirim... nikada se nisam osjećao kao kod kuće. Uvijek sam imao samo neko nejasno čuvstvo, da je ovo jedino mjesto na zemlji, gdje mogu da nađem svoju domovinu. A sada putujem odavle zauvijek.«

»Već ćeš se jednom vratiti,« reče malo zbunjeno Torkild. »Danas ni Južna Amerika nije tako...« Ne dovrši, jer je i sam osjetio, kako to glupo zvuči.

»Ne vjerujem. Možda, kad već ostarim, da dođem... u posjete...« Axel je neko vrijeme zurio u daljinu. »Hvala ti, da si došao,« reče odjednom tiho. »Nisam se nadao, da ćeš doći.«

»Meni bi kasnije bilo vrlo žao, kad bi saznao, da si ti otišao na kraj svijeta, a da mi se nisi ni javio.«

»Razumijem, o tome nema sumnje. Ali to je nešto drugo.« Axel se lagano nasmiješi. »Ono, što bi ti moglo da bude žao, jest to, da sam se ja tako ponio, da bi bilo najprirodnije...«

Torkild nije znao da na to odgovori te samo reče:

»Putuješ li preko Kjöbenhavna, da se oprostiš s Dorisom?«

»Ne... Zar je opet u Kjöbenhavnu? Ja sam o Novoj Godini dobio od nje list, a kasnije dopisnicu, koje je pisala iz Regence-a. Mislio sam, da je još u Parizu.«

»Ne od travnja je opet u Kjöbenhavnu.«

»Tada budi tako dobar te mi daj njenu adresu, da joj mogu pisati. Mi naime putujemo ravno u Englesku... Da, ja se u petak ženim.«

Axel obori oči.

Torkildu se od straha stegnulo grlo. Samo na čas... onda se prisjetio. To je nemoguće, već radi vremena; pa oni se još nisu ni rastavili.

»Oženit ću se s jednom djevojkom, koja se zove Agda Waage,« reče Axel istim glasom kao prije. »Djevojku poznam ima već nekoliko godina.«

»Želim ti svaku sreću,« reče Torkild. On je osjećao, kako su riječi zvučale nekud usiljeno, i bilo mu je jasno, da taj izraz ne pristaje situaciji.

»Hvala,« reče Axel i nakon kratkog premišljanja doda: »Da... bilo bi bez sumnje s moje strane mnogo bolje i poštenije, da sam se već prije oženio. Sada je naime ona zabila u glavu, da sam ja otezao sa ženidbom, jer tobože nisam želio, da je mojoj rodbini ovdje predstavim kao svoju ženu... a tamo vani, gdje nas nitko ne pozna, bit će dobra onakva, kakva jest.«

On na čas ušuti.

»Ali će ispasti možda bolje, nego što ja katkada mislim. Vani ćemo biti upućeni jedno na drugo — sasvim. Ja ću bar nastojati da učinim sve, što mogu. A Agda je zbilja vrlo simpatična ... vrijedna žena i apsolutno čestita djevojka; razumiješ?«

Torkild je zbunjeno šutio.

Axel nalije sebi vina i ispije. Tada odjednom pogleda Torkildu ravno u oči:

»One večeri, sjećaš li se, kad sam zadnji put bio kod Roze i tebe... tada sam baš došao od Agde. Držala mi je strašne prodike. Nekoliko dana prije pričala mi je, da očekuje dijete. Ja sam joj dakako obećao, da ću je vjenčati... čim prije. Ali trebalo je prije urediti ovo i ono... a prije svega moje novčane prilike. Ja sam još uvijek imao dugova iz doba studija na sveučilištu te sam morao uzeti zajam. Upravo sam to bio ispričao Agdi i tako je došlo do scene... Htio sam da ti to ispričam prije našeg odlaska. Možda ćeš shvatiti...«

»Shvaćam,« reče Torkild mirno.

»A onda... kad sam uredio svoje prilike i dotjerao dotle, da sam mogao udesiti skroman dom, došla je Agda i ispričala mi, da se prevarila. Rekla je, da sada ne će da za mene pođe... jer da je ona ono o djetetu pričala u dobroj vjeri, a ne možda zato, da od mene izmami ženidbeno obećanje. I zbilja otada više nikada nije spominjala ženidbu. Varao bi se, kad bi mislio, da ona nema ponosa... Rekla je, da je ono bilo samo radi djeteta, radi djeteta je ona tako uporno tražila, da naš odnošaj legitimiram na licu mjesta. A to je istina, i ja mislim, da je s njenog stajališta bilo potpuno opravdano. Ona je vrlo dobra i znade, što to znači, jer je i sama nezakonito dijete. Njezin je otac učinio ono, što neki ljudi smatraju otmjenim: do njene petnaeste godine plaćao je mjesečno za nju trideset i pet kruna jednoj časnoj zanatlijskoj porodici, a

ŠEST STOLJEĆA ŽENSKE MODE

(K slikama na str. 694. i 695.)

Svako se doba odrazuje u modi, pa je zanimljivo promotriti stoga razvoj ženske mode u posljednjih šest stoljeća.

U doba gotike nosile su žene haljine s mnogo nabora iz bujnog zlatom protkanog materijala. Suknja je bila vrlo dugačka, prslučić uzak i kratak. Kosa je bila glatko počešljana unatrag kao na prerafaelskim slikama i sakrivena ispod kape ili pače ovijena koprenom.

Renesansa je slobodnija, svježija. Nestalo je španjolske ukočenosti. Preko baršunaste donje haljine oblačio se prslučić, koji se vezao. Glava se pokrivala »florentinskom« kapom, zlatnom mrežicom, koja je bila izvezena biserom.

Iza renesanse došao je barok sa svojom pretjeranom bujnošću, a 18. stoljeće donijelo je ljupki, graciozni rokoko, koji je i ženskoj nošnji dao svoje osnovno obilježje.

Zatim je nastupio klasicizam, koji je doveo modu do empirea: klasičan stil rimski pomiješan s pariškom gracioznošću.

Klasicizam je naslijedila romantika, koja je jednostavnoj biedermeierskoj nošnji utisnula svoj trijezni biljeg. Iza krinoline, širokih rukava i širokih leđa uveden je dug vatirani struk, mnogo donjih sukanja i dugi uski rukavi.

Na prijelazu u sadašnje stoljeće stao je »mladenački stil« da traži nove puteve u kulturi i umjetnosti. U doba svjetskoga rata i iza njega odlučuje oblicima nošnje žena zaposlena u uredu, žena športistkinja i tip karakteriziran nazivom »Girl«. Ozbiljnost i praktičnost izmiješana s pretjeranostima današnjeg dekadentnog doba glavne su oznake današnje mode.

majku je otjerao. Mati je umrla... propala sasvim. Kad je bila na smrti, pisala je Agda ocu, koga nikada nije vidjela, i molila ga za pomoć. Bilo joj istom sedamnaest godina... posluživala je kod Steen & Ströma i radila u jednoj krojačnici. Kao odgovor dobila je dvadeset kruna i jedan brutalan list, u kome joj je on među ostalim dao na znanje, da je za nju sve činio iz milosrđa, premda misli, da joj on uopće nije otac.

Moj visokopoštovani budući tast je stari konzul Vandamm u Bergenu, vlasnik Montplaisira. Sjećaš li se, da smo pred više godina na jednom plesu kod Rammovih upoznali jednu njegovu kćerku, koja se udala za pukovnika Hölena? Tebi se, koliko se sjećam, jako svidjela. Agda joj je na vlas slična... a otprilike su i istih godina.

Agda je bila namještena u jednom brijačkom salonu u istoj kući, u kojoj se nalazio moj ured. Tako smo se upoznali. Kad sam jednog dana išao na ručak, sreo sam je na stubama i odosmo zajedno. Bila je vrlo uzbuđena. Kad smo došli u park, povela me je na jedan prostrani puteljak i tamo počela da plače. Njena polusestra gospođa Hölen, došla je u brijačnicu, da joj operu i bojadišu kosu, i Agda ju je posluživala. Gospođa Hölen je bila nezadovoljna te se strašno surovo i prosto ponijela prema bijednoj Agdi. Tada mi je ona pričala o svojim obiteljskim prilikama.

Zatim mi je postala ljubavnica. Prije smo pomalo flirtovali, išli zajedno na šetnju te katkada odlazili u kavanu.«

»Sirota djevojka,« reče nježno Torkild.

»To je bilo istom na jesen one iste godine, kad si se ti oženio.« Axel je podbočio rukama bradu i neko vrijeme sjedio šutke.

»Ja znam vrlo dobro, da sam je ipak onda morao da ženim; ta rekao sam joj, da je ljubim . . . a doista sam je ljubio i volim je i danas. Bilo bi mnogo bolje i baš kako treba. Sad ona m o r a moja čuvstva drugačije da tumači. Osim toga, ja sam čitavo to vrijeme znao, da ću uvijek ostati srcem vezan uz Agdu . . . Da se ma što desilo, da sam ne znam što učinio . . . ne bih ja nikada zaboravio, da sam zadao svoju riječ Agdi.«

On se naglo okrene k Torkildu:

»Znaš li, što se prošle jeseni desilo između mene i Roze?«

»Ne.«

»I ona me udarila u lice,« reče Axel čvrsto i mirno. »I zato ja sada putujem. Čini mi se, kao da su me otjerali.«

Torkild je neko vrijeme gledao u brata.

»Ona je sasvim pravo uradila,« nastavi Axel istim tonom. »Mislio sam, da ti to znaš. Smatrao sam svojom d u ž n o š ć u, da ti pokušam objasniti razlog, zašto sam tako postupao . . . ukoliko je to moguće. Ti znaš, da sam je ja ljubio?«

Torkild kimne glavom potvrđujući.

»To je baš bilo ono najstrašnije. Ja sam volio Agdu . . . uvijek sam je volio. A ipak sam katkada osjećao ogorčenje prema njoj, ogorčenje, koje je bilo neopravdano, jer ona nije bila ničemu kriva. Bila je dobra i srdačna prema meni na svoj način . . . ona je naime malo površna. Takva je i morala da postane; inače bi joj život bio pretežak. Ali mene je neprestano mučilo čuvstvo, da je ja ljubim nekom podređenom ljubavlju i da postoji jedna druga žena, koju bih ja mogao na sasvim drugi način da ljubim, mnogo šire, dublje i plemenitije. O Bože, kako je strašno promatrati sebe i vidjeti, da najljepše sposobnosti u tebi ne dolaze do izražaja . . . Sad ja dakako drugačije o tome mislim. Sada čvrsto vjerujem, da ću prema Agdi . . . a pogotovo prema djeci, ako ih budemo imali . . . gojiti takve osjećaje, koji imaju jednako golemu čovječansku vrijednost.«

Sjedjeli su mirno i promatrali fjord, koji se u svijetloj večeri prostirao blijedoljubičast pred njima. Na verandu, gdje su oni sjedjeli, dojuri čitavo jato malih djevojčica od kojih dvanaest ili trinaest godina . . . raščupane kose, u prašnim haljinama i cipelama, vrelih crvenih obraza, okićenih cvijećem i mladim lišćem; u rukama i u torbama nosile su svega i svašta.

»Djeco, umrijet ću od žeđe,« vikale su sve do jedne. Jedna od njih ne sjede, nego ostade stojećki, jer je htjela da ode i naruči za čitavo društvo. Trebalo je dugo, dok su se složile, da li će da naruče pjenušavu limunadu, običnu ili đumbirovac. Činilo se, da su se napokon složile, jer je ona djevojčica, što je stajala, otišla unutra u kuću.

»I onda još čokolade za deset öra,« poviče jedna djevojčica za njom, »mliječne čokolade s orasima. Ne zaboravi, Margit, s orasima!«

»Danas sam hodala najmanje tri milje,« reče treća.

»Dä, tri milje . . . najmanje tri milje . . .«

»Uh, što sam umorna . . .« Djevojčice stadoše da istresaju svoje torbe te su doskora klupe i stolovi bili puni ljubica, đurđica, zlatica i ostataka kruha s maslacem, koji su bili zamotani u papir s tamnim masnim mrljama.

»Daj, molim te, natoči mi malo vina,« reče Torkild.

Axel natoči i oni šutke ispiše .

»U početku nisam bio ni zloban ni nenavidan . . . naime, kad ste se vi vjenčali. Mislio sam, da ste sretni,« nastavi Axel. »Pokušao sam da svoje osjećaje prema njoj oplemenim. I tebe sam jako volio . . . premda ćeš mi ti zacijelo teško vjerovati. Ja sam zapravo uvijek instinktivno osjećao, da si ti unatoč svemu od nas troje najsposobniji za život . . . da si se najbolje progurao kroz očajne prilike, u kojima smo odrasli . . . da si se najbolje očuvao od uništenja. Svi smo mi, i ti i Doris i ja čeznuli za domom. Ne znam, razumiješ li me . . . ali da sam ja opazio, da ste vas dvoje, Roza i ti sretni, da ste stvorili sebi miran i ugodan dom . . . tada bih se ja, što se mene lično tiče, mogao da predam svojoj sudbini. Tebi bih prepustio Rozu i najbolji dio baštine . . . a sebi bih uzeo Agdu i kakav sićušni komadić zemlje za obrađivanje. Ali ja bih radio tako, da bi i nas dvoje mogli da lijepo i zadovoljno živimo.

Ali kad mi se učinilo . . . ne znam kako da pravo kažem . . . Ja bih se bio rado zadovoljio kakvim kutićem u vašoj kući, sitnom milostinjom onog bogatstva, one topline i ljubavi, koju je ona — valjda zato, da ispuni svoju životnu zadaću — oko sebe prosipala . . . zadovoljio bih se sićušnim dijelom, odnio bih ga svojoj kući i u njemu uživao. Ne mogu da ti pravo objasnim.«

»Razumijem, što hoćeš da kažeš.«

(Nastavit će se.)

„JAJNINE“

su jelo, koje ide na sto, gdje se serviraju kulinarična jela. To su u prvom redu za užitak izabrane delikatese. Ali „Jajnine“, koje idu i u tu svrhu jela, nisu samo za užitak, nego su tečno i hranljivo jelo.

(Kulinus) Lukul bijaše Rimljanin, koji priređivaše gozbe, gdje su se servirala samo najukusnija i za draženje ukusa pripremljena jela. Čak i jezike slavuja pripremahu kao jelo na onim gozbama.

I danas još zovemo bogato i ukusno pripremljenu gozbu kulinarskom gozbom. Ali samo onda, ako na gozbi ima i „Jajnina“, jer je to jelo danas među prvima!

GOTOVA SAM ZA ŠKOLU, SAMO JOŠ TREBA TORBU PRIKOPČATI

JESU LI NOKTI ČISTI?

U TORBI TREBA DA JE SVE U REDU POSLAGANO

Lijevo: DOMAĆA ZADAĆA

OZBILJNOST ŽIVOTA JE ZAPOČELA

Pravo, bezbrižno djetinstvo traje zapravo samo sedam godina. Čim je sedma prekoračena, počinje doba prvih školskih briga, te time dijete nastupa put ozbiljnoga života, na koji se od godine do godine slaže sve veća rpa briga. Već samo jutarnje spremanje za školu ima na sebi tako ozbiljno obilježje. Zadaća je već dan prije napisana. Treba još jedamput pregledati, da li je u torbi sve u redu. Ali prije nego mama malo đače pusti u školu, pregleda mu još nokte, jer paziti na tu sitnu čistoću znači dijete učiti urednosti, koja je jedna od prvih točaka u programu odgoja.

U DOBA GOTIKE OKO GODINE 1350.

U DOBA RENESANSE
OKO GODINE 1500.

Desno:
U DOBA ROMANTIKE
OKO GODINE 1830.

Dolje:
U DOBA BIEDERMEIERA
OKO GODINE 1840.

STALNA TI U MODI SAMO MIJENA JEST

SLIKE IZ ŽENSKE MODE
U POSLJEDNJIH 6 STOLJEĆA

Lijevo:
U DOBA ROKOKO-A
OKO GODINE 1760.

CAMEAU
OKO GODINE 1890.

OKO GODINE 1810.

Dolje lijevo:
IZ RATNE GODINE 1915.

Dolje desno:
DANAŠNJA MODA IZ GOD. 1932.

MODA 1929

BOSANSKA VAROŠICA MODRIČA

NEDALEKO STAROGA GRADA DOBORA

POGLED NA MODRIČU

ŽUPNA CRKVA U MODRIČI

ŽUPNIK JURIĆ S PRIPITOMLJENIM SRNDAĆEM

Nedaleko staroga grada Dobora, tako kobnog u bosanskoj i hrvatskoj povijesti, nalazi se sada varošica Modriča. Ime nosi po tome, što su sa njezinih brežuljaka Bosanci motrili kretanje ugarskih četa, koje su uništile čete braće Horvata, a poslije zarobile i samog bosanskog kralja Tvrtka II. Tvrtkovića. Modriča je sijelo katoličke župe, koja sa okolnim selima broji preko 4000 duša. U samoj su varoši u većini muslimani. Okolica je plodna, pa je živa trgovina sa žitom i šljivama. Nekada je bila sijelo bogatih begova. Uz begove uvijek je bilo i mnogo cigana, koji su njima služili i zabavljali ih, a i sada su ostali kao uspomena onog »pustog vakta«. U blizini se nalazi više velikih ekonomija, tako državna ekonomija i rasadnik, ekonomija Dunđerskog, imanje i samostan Služavki malog Isusa »Doloroza« i posjed vrhbosan. nadbiskupije sv. Filomena. Narodna nošnja je pretežno bijela kod ženskih, te prelazi iz bosanske u slavonsku. Kod muških isto tako. Neki nose fesove, neki šešire, košulje pašu pojasom i nose izvana gotovo do koljena. Ljetos je tu održan uspjeli dekanijski euharistijski kongres za župe Modriča, Gradačac, Pećnik i Tremošnica. Bilo je vrlo mnogo naroda.

NA ZELENOM OTOKU

PUTOPIS IZ IRSKE
Piše Dr Josip Andrić

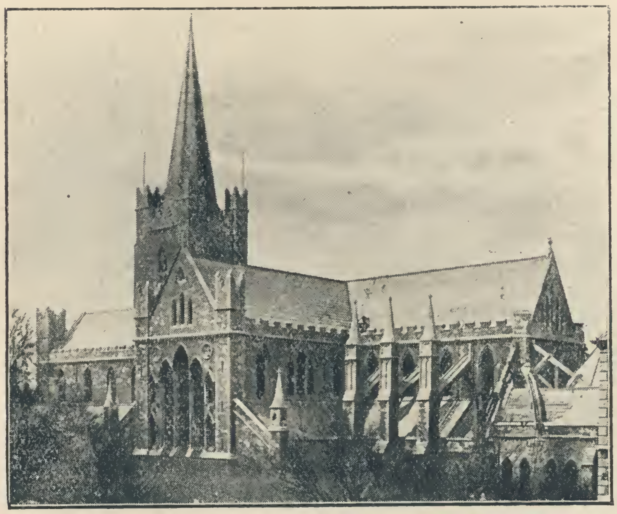
(Nastavak)

Dublin ima dvije sredovječne katedrale. Prije reformacije Henrika VIII. bile su obje katoličke, a sada već četiri stoljeća uza sve to, što postoje dvije, katolici u Dublinu nemaju nijedne. Obje su još uvijek u anglikanskim rukama.

Predaja o bunaru sv. Patrika vezana je uz osnutak crkve u čast irskom apostolu. Ta je crkva bila izvan sredovječnih gradskih zidina, koje podigoše Danci za svoje dvjestagodišnje vladavine u Dublinu. K njoj su najviše hodočastili njihovi irski podanici. No kako su Irci uvijek bili buntovni podanci tuđinskih gospodara — pred tisuću godina Danaca, a do najnovijega doba Engleza — podigoše Danci sebi crkvu unutar dublinskih zidina.

Na mjestu te starije crkve dao je danski kralj Sigtrig, vladar Dublina pri kraju danske vlasti u Irskoj, g. 1038. sagraditi katedralu. To je današnja Kristova katedrala (Christ Churh Cathedral). A kad su sto trideset godina kasnije Irskom zavladali anglo-normanski osvajači, bio je u Dublinu nadbiskup Irac sv. Lorcan O' Tuathail (običnije nazvan St. Laurence O' Toole), koji je i sam oružjem junački sudjelovao u obrani svog naroda od tih novih uzurpatora. Postavši g. 1162. dublinskim nadbiskupom povećao je katedralu i sagradio u njoj kriptu, u kojoj se i danas vidi grob Rikarda Strongbowa, vođe anglo-normanske vojske, koja je g. 1170. došla da osvaja Irsku. U toj je katedrali bilo mnogo relikvija, među njima i glasovita Isusova palica, za koju je postojala predaja, da se njome sam Isus služio na svojim putovanjima po Palestini, te da ju je sv. Patrik donio u Irsku. Prvi dublinski anglokanski nadbiskup Brown, kojega je na to mjesto postavio engleski kralj otpadnik Henrik VIII., dao je spaliti mnoge relikvije Kristove katedrale, pa je tako uništena i ta legendarna palica. Među relikvijama, koje su još sačuvane, nalazi se i srce svetoga nadbiskupa Lorcana O' Tuathaila, koji je g. 1226. od pape Honorija III. proglašen svecem. Posljednjih stoljeća bila je katedrala vrlo zanemarena, dok nije g. 1871. bila restaurirana onako, kakva je danas. Izgleda kao gomila većih i manjih kapelica, koje su se u osnovnom obliku križa stisnule oko masivnoga tornja. Izvana previše zbijena, skučena, ostavlja na gledaoca svojom arhitektonikom jači dojam, tek kad stupi u nju: tu se iz one masivnosti izvijaju vitkije linije, raščlanjuju se među stupovima, koji dijele glavnu od pobočnih lađa, i stapaju iznad njih u šiljatim lukovima. Upada u oči neobičan pod, koji je načinjen točno na način sredovječnoga prema uzoru cigala, koje su tu nađene. U tornju ima trinaest zvona, koja izvode 30 raznih melodija. Katedrala je hodnikom u obliku mosta preko ulice spojena sa zgradom, gdje irska anglikanska crkva, kojoj je primas nadbiskup Armagha (baš kao što je i kod katoličke Crkve u Irskoj), drži svoje godišnje sinode.

Južno od Kristove katedrale bili su nekadanji gradski bedemi, kojima tu više nema traga, nego sad vode ulica sv. Nikole i ulica sv. Patrika (St. Patrick Street) ravno do katedrale sv. Patrika. Na mjestu nekadanje manje crkve sagradio ju je nasljednik sv. Lorcana O' Tuathaila John Comyn, prvi anglo-normanski nadbiskup u Dublinu. Kako su se naime nadbiskupska imanja nalazila dalje od gradskih zidina, htio je nadbiskup Comyn imati svoju rezidenciju također izvan gradskih bedema, gdje je mogao slobodno vršiti nesamo svoju crkvenu nego i civilnu jurisdikciju, kakva je pripadala biskupima u staro doba. Zato je g. 1191. počeo s gradnjom crkve, a južno od nje podigao je nadbiskupsku palaču (danas je to policijska kasarna u Upper Kevin

KATEDRALA SVETOGA PATRIKA

Street). Gradnju crkve je dovršio nadbiskup Henrik Londonac, nasljednik Johna Comyna, u prvoj polovici trinaestoga stoljeća te ju je učinio svojom katedralom. Tijekom stoljeća stradala je više puta od požara, poplavâ i drugih nepogoda. Obnovljena je g. 1860. do 1864. uglavnom u ranom anglo-normanskom slogu. Toranj sličan tornju Kristove katedrale sagrađen je u 14. stoljeću, samo ima šiljastiji vrh iz 18. stoljeća. Za razliku od Kristove katedrale, gdje toranj ima centralni položaj, kod katedrale sv. Patrika prislonio se toranj, visok 66 m, uz glavnu lađu dugu 90 m, koju u obliku križa presijeca transept dug 47 m. Cijela ta impozantna građevina načičkana unaokolo s mnogim tornjićima ima po svojim jakim zidovima izgled utvrde dozivajući nam u pamet doba svog postanka. Nutarnjost njena djeluje na te, kao da si ušao u usku, visoku glavnu lađu gotske katedrale, samo što nad šiljatim lukovima i stropom lebdi jaka tendencija k zaobljenosti. Najistočniji dio crkve je najstariji te je kod restauriranja sačuvan njegov sedamstogodišnji karakter. Uz zdenac sv. Patrika,

koji je sada zatvoren, našlo se više kamenih spomenika, a među njima i jedan keltski križ iz devetog i desetog stoljeća.

*

Obilazeći ovim nastarijim dijelom Dublina, koji je karakteriziran tim dvjema glavnim starim dublinskim crkvenim građevinama, prolazio sam kroz stare ulice s neuglednim kućama, u kojima su sigurno nekada stanovali najugledniji i najbogatiji dublinski građani, a sada su u tim starim, mrkim zidovima stanovi siromašnijih slojeva. Sretao sam ih po tim ulicama i zavirivao radoznalo u njihova neizrazita, katkad gotovo tupa lica, kao da ću u njima otkriti dušu tog starog Dublina, po kojem eto lutam željan, da ova zalivena šutnja tolikih stoljeća, što te tu okružuje, progovori. Mjesto toga vidio sam po tim ulicama mnoštvo djece, koja su se tu naganjala i u igri postajkivala zureći u svakoga stranca, koji su i ovuda prolazeći pobuđivali zanimanje stanovnika. Imao sam dojam, kao da idem ulicama kojega maloga grada, gdje za svakim došljakom sa sviju vrata i prozora izviruju radoznali pogledi, a pred kućama stoje muškarci s lulom u ustima i žene s metlom u ruci te zameću svoja nagađanja o svakom nepoznatom prolazniku.

Uđoh u jednu malu trgovinu, da kupim nekoliko razglednica, koje sam nakanio još večeras odaslati u domovinu. S trgovcem je tu stajao u razgovoru neki mlađi čovjek. Dok sam izabirao razglednice, opazio sam, da me osobito taj drugi radoznalo, znalački promatra. Po znaku, koji sam nosio u zapućku, pročitao je, odakle sam, pa kad sam plaćao, javi mi se njemačkim jezikom:

»Sviđa li vam se Dublin?«

Pogledao sam ga iznenađeno i ne znam više, što sam mu odgovorio. No čini se, da mu do tog mog odgovora i nije bilo toliko, koliko do toga, da mi ponudi svoju uslugu kao tumač. Već sam način, kojim mi je stavio tu ponudu, a još više iskreni i prijazni izražaj lica osvojio me je. Bilo mi je drago, što će mi riječi jednoga Dublinca malo života uliti u one dojmove, kojima su djelovali na me prvi moji koraci po dublinskoj prošlosti.

»Bio sam kao sveučilištarac duže vremena u Njemačkoj, pa sam naučio njihov jezik, kojim se, znam, najlakše sporazumijevaju ljudi iz srednje Evrope,« bio je uvod, kojim mi se moj novi pratilac predstavio, kad smo krenuli prema Parku sv. Patrika, koji se proteže sjeverno od katedrale sv. Patrika.

Sjeli smo na jednu klupu šetališta okrenuti prema katedrali, o kojoj mi je moj prvi dublinski znanac stao naširoko da govori zanoseći me u doba, koje u duši svakog Irca budi ponos pomiješan s nekim izražajem boli.

»Vidite,« reče, »to su nam svetište otuđila četiri stoljeća najbezobzirnije i najokrutnije tuđinske vladavine. Tradicija sv. Patrika, kolikogod ona, što se Svečeva boravka u Dublinu tiče, bila legendarna, vezana uz ovo svetište budi u irskoj duši neodoljiv zahtjev, da se nepravda tolikih stoljeća ipak konačno popravi. I mi vjerujemo, da hoće, kao što nismo uzalud tako nepokolebivo vjerovali i u svoju slobodu!«

Na susjednoj klupi sjedilo je nekoliko starijih osoba, koje su se sve okrenule prema našoj strani pogledavajući i same prema katedrali ,u koju je bio gotovo nepomično uprt naš pogled.

»Jeste li bili u katedrali?« pogleda me moj pratilac trgnuvši se iz patosa, u koji se bio zanio.

»Nisam. Bila je zatvorena.«

»Da, u nju puštaju tek malo pred podne pa do četiri sata po podne. Šteta. Ako vam bude moguće, navratite se sutra ili koji drugi dan. Vidjet ćete ono, što ste sigurno i u Londonu vidjeli: da su u anglikanskim crkvama mjesto svetaca zauzeli spomenici prolaznih veličina. Tako je tu najveći spomenik podignut g. 1631. od Rikarda Boyle, grofa od Corka, na spomen njegove žene i njihovih šesnaestero djece. A još karakterističniji je spomenik Jonathana Swifta i njegove nesuđene ljubavi Esthere Johnson, koji su tu i sahranjeni u grobu jedno uz drugo.«

»Je li to onaj pisac Swift, koji je napisao slavna Gulliverova putovanja?« upitam sjećajući se dana svoga djetinjstva, kad su mi Gulliverovi doživljaji među divovima i patuljcima neko vrijeme bili najmilije štivo.

»Jest, Jonathan Swift, pisac Gullivera, rodom je iz Dublina (g. 1667.), tu je kao dekan katedrale sv. Patrika proživio tri posljednja decenija svoga života, tu je i umro (g. 1745.). Rodna mu je kuća bila u blizini Dublinskoga dvora, do kojega ćemo odavle poći, a grob mu je eto tu. Bio je to nezadovoljan i nemiran duh, koji je najoštrijim sarkazmom šibao, kudagod bi zahvatio. Nekako kao danas Bernard Shaw, slavni satirik, za kojega također možda ne znate, da je rodom iz Dublina. Eto vidite, tako je Irska dala svijetu dva satirika, koje svijet ubraja među najveće pisce te vrste. Nijedan nije katolik. A baš u tom možda i jest korijen onog vječnog nezadovoljstva, koje onda iskaljuju na svemu, što im dođe pod oko i pod pero.«

Zadržali smo se kod tog predmeta našeg razgovora dosta dugo, jer me je posebno zanimao.

A u to je moj Dublinac upleo ljubavni roman Swiftova života, da mi protumači, otkud je žensko biće, koje mu nije bilo ni žena ni rođakinja, pokopano uza nj. Kad su Swiftu bile 33 godine, zaljubio se u dvadesetgodišnju Estheru Johnson, koju je on u svojim pismima zvao Stella. No uza svu dugogodišnju ljubav do ženidbe nije dolazilo. Siromašna Esthera je trpjela, a čudak Swift ništa manje, ali na ženidbu nije htio ni da misli. Trajalo je to tako punih deset godina. Tada se upoznao s drugom djevojkom, dvadesetgodišnjom Hesterom Vanhomrigh, koja se do ludila zaljubila u nj. On joj je spjevao i pjesmu »Cadenus i Vanessa«, ali čini se, da ipak nije bio u nju zaljubljen. To poznanstvo poteklo je iz Londona, pa kad se Swift vratio u Irsku, nije Hestera dugo izdržala, nego je otišla za njim i nastanila se u mjestu Celbridgeu nedaleko Dublina, Tako se Swift sad našao između Esthere i Hestere, te nije znao, kuda ni kamo. Neki su proglasili, da se on tajno vjenčao s Estherom. Kad je to doprlo do ušiju Hesteri, napisala je Estheri pismo, u kojem je pita, da li je to istina. Sva izvan sebe uzjaši Esthera na konja i za pet sati kasanja dođe Hesteri, baci pred nju pismo i vrati se bez ijedne riječi natrag. Hesteru je taj događaj tako uzrujao, te se razbolila i za nekoliko tjedana umrla. Pet godina kasnije slijedila ju je Esthera. A tri godine nakon toga pojavili se na Swiftu prvi znaci razorenih živaca, od čega je kasnije u ludnici, koju je u Dublinu sam bio podigao, završio život.

»To je eto roman, kojemu glavna lica krije ova katedrala, roman jednog slavnog Irca, koji se baš u tom romanu svoga života pokazao kao slab karakter,« završi moj pratilac.

Digosmo se i pođosmo ulicom Bridge Street sjeverno prema Dublinskom dvoru, koji je zato, što je u njem kroz sedam stoljeća bilo sjedište predstavnika engleske vlasti, Ircima postao simbol tuđinskoga gospodstva nad Irskom. I sada, deset godina nakon pada engleske vlasti, kad slušaš govoriti Irca o Dublinskom dvoru, osjećaš, da mu u glasu trepti neki izražaj gorčine, koja se kroz tolika stoljeća nagomilala u irskoj duši, te se tako brzo ne da iz nje izbrisati.

D u b l i n s k i d v o r (Dublin Castle) je sa sviju strana opkoljen kućama, tek sa sjeverne strane otvoren je prilaz do njega. Tu pred velikom kapijom stoji stražar, koji ljubazno odgovara, što ga došljak upita. Kad sam idući prema katedralama prvi put ovuda prošao, nisam od okolnih kuća dvora uopće vidio niti sam se mogao snaći, kako da do njega dođem. Ostavio sam to, dok se vratim od obiju katedrala.

Sad sam to kazivao svome pratiocu, a on se tome nije začudio.

»Da, šteta je, što je razvoj Dublina tako zasuo dvor sklopom zgrada sa sviju strana. Njegovo reprezentativno značenje treba da je istaknuto većim slobodnim prostorom unaokolo. No baš zato, što je to bilo sjedište omražene tuđinske vlasti, zatrpala su ga stoljeća. Irska je bila sretna, da ga ne vidi.«

Uđosmo kroz jednu malu ulicu u t. zv. Hoey' s Court. Zadahom starine i prljavštine pun je zrak, koji nas je okružio.

»Evo tu se vidi dio sredovječnih gradskih zidina,« pokaže moj pratilac. »A eno pogledajte onu kuću na broju 9, u njoj se rodio Swift. Nije mu djetinja duša imala prilike da sabire lijepe prve dojmove o životu i svijetu. To je ostavilo dubok trag na cijelom njegovu životu. Uopće ste mogli na prvi pogled po manjim ulicama opaziti

GLAVNA KULA DUBLINSKOGA DVORA
Lijevo gotska kapelica
Foto „Obitelj"

isto, što i ovdje vidite, da čistoću baš ne možemo ubrojiti u krepost dublinskih siromašnih slojeva ni u odlike manje važnih dublinskih ulica. Jeste li vidjeli onu zamazanu djecu po tim ulicama? Kakva je socijalna skrb i mogla biti u zemlji, gdje se sistem vlasti uopće osnivao na tom, da Iraca nestane iz njihove domovine? A Irsku čini njena sirotinja. Znate i sami, da se imućniji slojevi uvijek više prislanjaju uz vlast, pa makar bila i tuđinska. Bogatstvo ima svoju posebnu psihologiju, u kojoj ne ćete naći mnogo elemenata borbenosti i izdržljivosti. Sadašnja irska vlada izrađuje cijeli jedan opsežni plan socijalne politike, da i naša irska sirotinja osjeti plodove narodne slobode.«

Zašli smo među zgrade samoga dvora te stali pred glavnom kulom i kraljevskom kapelicom. Tu se moj pratilac opet za sedam prošlih stoljeća udaljio od refleksija o sadašnjoj irskoj realnosti.

(Nastavit će se.)

M O D A

SVIJETLI OVRATNICI NADOPUNJUJU ELEGANCIJU TAMNIH I JEDNOSTAVNIH HALJINA.

Na jednostavnim modernim haljinama najviše nam se sviđaju ovratnici u svježim bojama, koje pristaju licu, a podižu i osvježuju dojam čitave haljine. Na tom malenom dijelu naše toalete može se izraziti naš ukus i naša fantazija na najrazličitije načine.

Evo nekoliko dražesnih primjeraka.

Slika I. i II. prikazuje ovratnike iz rijetkih vunenih čipaka. Na slici III. vidimo ovratnik sa plastronom iz istih čipaka.

Ovratnik iz krepdešina (model IV.) ima naprijed usko produljenje. Vezen je sa svilom u raznim bojama i poljepšava prednji dio haljine.

Model V. iz krepdešina izvezen je naokolo svilom u više boja. Nekada je ovratnik bio uvijek samo bijele boje kao rublje, a danas se izabiru različite boje, koje djeluju vrlo dekorativno. Na crvenoj haljini vidimo često svijetlo modri ovratnik, na smeđoj ili narančastoj — zeleni, dok crveni ovratnik pristaje na svijetle haljine. Ako hoćemo poslije podne nastupiti elegantnije, onda jednostavno zamijenimo vuneni ovratnik s onim iz krepdešina, koji je izvezen svilom u raznim bojama. I. M.

KNJIŽEVNI SUSRETI

Petar Grgec: HRVATSKI JOB, knjiga iz hrvatske povijesti 16. vijeka, izdalo Hrvatsko Književno Društvo sv. Jeronima među izvanrednim izdanjima za god. 1932., ima 128 str., cijena 15 Din. — Književnik Petar Grgec, čija je pripovijetka »Gospodin Rafo« stekla visoko priznanje i popularnost, već se svojom knjigom »Kod namjesnika Kristova« predstavio kao odličan historičar, koji prodire u suštinu historije te svojim perom daje povijest u zornom obliku. Njegova najnovija knjiga to ponovno dokazuje. Hrvatskim Jobom šesnaestog vijeka nazivlje pisac bana Ivana Karlovića, koji se požrtvovnošću pravoga Joba borio da »svojoj dragoj Hrvatskoj osigura mjesto između Carigrada, Mletaka, Budima i Beča«. Sa puno ljubavi prema ovome hrvatskom stradalniku on u oštrim crtama iznosi njegov život i djela. Jasno zabljesne pred nama svijetla pojava Karlovićeva u cijeloj punoći. I ona njegova čuvstvenost, koja se najjače odrazuje u njegovoj velikoj brizi za majku, kad ono izgubi Liku i Krbavu i potpuno osiromaši, i njegova odvažnost, što se ogleda u mnogim bitkama s Turcima, i njegovo poštenje i njegova jaka narodna svijest i njegov ponos i njegova pravdoljubivost i nedvoličnost. U ovoj knjizi nailazimo na mnoštvo pisamâ Karlovićevih upravljenih sad sv. Ocu Papi, sad Ferdinandu, sad kojem njemačkom ili ugarskom namjesniku. Osim toga pisac u njoj daje razne dokumente (pisma, svjedočanstva suvremenika, citate iz raznih vjerodostojnih knjiga, bilježaka i t. d.), kojima podupire vjerodostojnost iznesenih događaja. Sve to daje knjizi neobično jaku uvjerljivost. Iz cijele se knjige vidi, da pisac u svom proučavanju povjesnih događaja traži hiljade izvorâ. On hoće sve da isporedi, ispita, provjeri. Ne zadovoljava se on tuđim izvodima iz raznih izvorâ, već hoće sam da zaviri u te izvore. Tako popravlja Klaića, koji iz Sanutove bilješke o bitci Karlovića s Nijemcima protiv Turakâ 1528. izvodi, da su Nijemci oklevetali Karlovića, da je pokušao bježati, međutim se jasno vidi iz te bilješke, kako je Karlović zadržavao Nijemce, da ne bježe, i zbog toga od njih dobio osamnaest smrtnih ranâ. Ova knjiga, koja predstavlja velik i simpatičan dobitak za hrvatsku povijesnu literaturu, morala bi u svaku hrvatsku kuću. J. K.

KAZALIŠTE

JUBILEJ DRAGUTINA FREUDENREICHA

Senior hrvatskih glumaca, sin jednoga od osnivača zagrebačkog kazališta, navršuje 70. godinu života i 50. godišnjicu svoga vrlo plodnog i poznatog glumačkog rada. Jubilarcu, a po njemu i čitavoj porodici Freudenreicha, koji su bili prvoborci naše kazališne umjetnosti, žele štovatelji prirediti 5. studenoga o. g. proslavu u Hrvatskom Narodnom Kazalištu u Zagrebu i tom mu zgodom predati narodni dar. U tu svrhu obrazovao se poseban odbor, kojem su na čelu Dr Dragutin Domjanić, Milka Gutschy, kanonik Janko Barlè, Antonija Kasović-Cvijić, dr Velimir Deželić st. i drugi. Novčane priloge u tu svrhu prima Prva Hrvatska Štedionica u Zagrebu i sve njezine podružnice, a dopise Odbor za proslavu Freudenreichova jubileja, Zagreb, Hercegovačka 34.

Treba da pretplatite svoju djecu na **»MALU MLADOST«**

ŽENSKI SVIJET

Više nego 40 tisuća djece organizirano je u Italiji u 2000 dječjih skupina, za kojih se odgoj brine Savez katoličkih žena. Taj je zadatak povjeren tom ženskom Savezu od same Sv. Stolice. To su djeca od 6 do 10 godina. Svake godine najbolje dijete iz svake biskupije biva nagrađeno tim, da može tjedan dana provesti u Rimu, a Savez katoličkih žena plaća za to sve troškove. I tom prilikom prima sam Sv. Otac Papa tu nagrađenu djecu u audijenciju.

Afrička putnica. Engleskinja Mrs. Strickland proputovala je već tri puta Afriku. Vele, da je ona jedna od najljepših žena u Engleskoj.

Borba protiv crvenokosih djevojaka i žena vodi se vrlo žestoko u Americi. Osnovano je u tu svrhu u Njujorku i posebno društvo, koje je izdalo proglas pozivajući u borbu protiv crvenokosih žena i djevojaka. Tu se za njih veli, da su kokete, da naginju vampirizmu, pakosti, bijesnom razračunavanju, ravnodušnosti prema obitelji, brakolomstvu itd.

Uhvaćen trgovac bijelim robljem. U poljskom glavnom gradu Varšavi dao je neki tobožnji Amerikanin Bernard Frenkiel oglas u novine, da on kao ravnatelj jedne njujorške bolnice traži za svoju bolnicu bolničarke. Javilo se mnogo djevojaka, a on je izabrao najljepše, dao svakoj takvoj kaparu i dao rezervirati za njih mjesta na parobrodu za put u Njujork. Policiji se to sve činilo sumnjivo te ga je uhapsila, i tada se ustanovilo, da je to trgovac bijelim robljem, koji je s mnogo novaca nastojao daleko u svijet odvući mlade djevojke i da ih tako upropasti.

Država bez gramofona. Po svim je krajevima svijeta gramofon postao vrlo raširen i obljubljen osobito kod ženskoga svijeta, jer daje u kući lijepu glazbu i zabavu. No ima jedna država, koja je odlučila, da ostane bez gramofona. To je država Jemen u Arabiji, gdje je sviranje na gramofonu zakonom zabranjeno.

Kći invalida postala snaha predsjednika republike. Početkom listopada vjenčao se sin francuskoga predsjednika republike Lebruna, inžinjer Jean Lebrun, kćerkom jednog oficira invalida, gospođicom Bernardicom Marin. Propisano civilno vjenčanje obavljeno je posve obično, ali zato je crkveno vjenčanje proslavljeno velikim svečanostima.

Žena i misije. U nedjelju 22. listopada slavi se po cijelom katoličkom svijetu misijski dan za pomoć i propagandu misijske ideje. Za svrhu toga dana mogu vrlo mnogo, a u mnogim mjestima i najviše učiniti katoličke žene. Mi Hrvati zaostajemo u djelovanju katoličkih naroda za misijsku akciju daleko i za mnogo manjim narodima. Slovenci na primjer pridonose trostruko više za misije nego mi Hrvati. Naša narodna čast zahtijeva, da se u tom pogledu više učini nego dosad. Kad bi se naš ženski svijet prihvatio rada za sabiranje misijskih prinosa (šalju se Društvu za širenje vjere, misijska kancelarija, Zagreb, Palmotićeva ulica 31. II.), zacijelo bismo ubrzo dostigli pa i prestigli narode, pred kojima i treba da budemo, osobito kad se radi o tako uzvišenoj stvari, kao što je to misijska akcija.

Ravnopravnost u novom poljskom ženidbenom pravu. U novom građanskom zakoniku u Poljskoj provedeno je načelo potpune ravnopravnosti muža i žene u dužnostima i pravima, u međusobnom odnosu, u odnosu prema djeci i prema ostalim osobama. Dosadašnji privilegirani položaj muža se uklanja.

KUĆANSTVO

Stakleno posuđe čisti se najbolje toplom vodom, u koju kapneš nekoliko kapi amonijaka. Isto tako se dobro čisti staklo, ako u vodu metneš malo praha od boraksa.

Pokućstvo od šiblja, koje imadu mnoge kuće u vrtu, verandi ili predsoblju, postaje neugledno od prašine i ako se poprska vodom. Ali da se lijepo očistiti na ovaj način: Iz litre vode, žlice salmijakove kiseline i malo sapuna priredi tekućinu, u koju umoči vunenu krpu te tako isperi pokućstvo od šiblja. Kad je tako oprano, isplahni ga još čistom vodom i otari suhom krpom.

Zastori od čipaka peru se u sapunskoj vodi, dvaput se ižmikaju (iscijede), malo poškrobe škrobom (štirkom) iz krumpirova brašna; oprezno rastegnu i objese. Glačaju se vlažni. Ako treba da budu žućkasti, doda se u škrob skuhanoga čaja ili se kupi žuti škrob.

Ruke kod posla ostat će bijele i mekane, ako ih isperemo vodom, u koju smo metnuli pô kavine žličice kolonjske vode i kavinu žličicu boraksa.

Tvrde ruke operi i osuši pa natari smjesom od limunova soka i maslinova ulja.

Vrlo mršave osobe brzo će ojačati i dobiti na vagi, ako svaki dan ujutro i uveče ispiju šaljicu vrelogа mlijeka, u koje se metne žlica rastopljenoga maslaca. Ljeti se može uzeti komadić svježega maslaca. Tko hoće, može i posoliti.

Cvijeće u vazama može se dugo uzdržati, ako mu svaki dan odrežemo dolje stapku te joj svakog dana damo svježu vodu, u koju smo metnuli praška od magnezija.

KUHINJSKI RECEPTI.

Juha od jabučnoga vina. Kuhaj ¾ litre jabučnoga vina sa 2 grama cimta, vanilijom, s malo soli, 65 grama šećera i kavinom žličicom limunova šećera. U četvrtini hladnog jabučnog vina zamiješaj 25 gr. krumpirova brašna, pa to dobro promiješano ulij u juhu, koja se kuha. Kad je juha gotova, dodaj još 2 jajeta, pa miješaj, da se zapjeni, i odmah nosi na stol.

Pile u soku od rajčice. Pirjani luka, metni na to rasječeno pile, malo crvene paprike, soli i malo suhe slanine. Posebno metni u šerpu malo masti, čisto oprane i razrezane rajčice (bez vode), pokrij, pirjani, pa kad je gotovo, prelij to preko pilića i prekuhaj sve zajedno. Na koncu metni malo šećera.

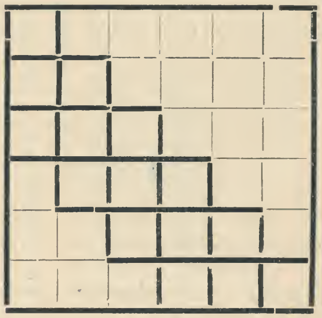
Vrganji za večeru. Vrganje pirjani i svrši gotovo. Gotove profaširaj kroz mašinu. Metni na sredinu zdjele i obloži okolo kolačićima od maslenoga tijesta (Butterteig).

Kolač od oraha. Nareži 25 dkg oraha te uzmi 25 dkg grožđica, 25 dkg šećera u prahu, 2 ploče naribane čokolade, 2 žlice brašna, cimta i klinčaca, pa promiješaj dobro 6 cijelih jaja. Tepsiju namaži dobro maslacem i uspi tu smjesu te peci u pečenjari. Reže se hladno.

ZAGONETKE

1. Ispunjaljka

Sastavio *V. Novak*, Zagreb

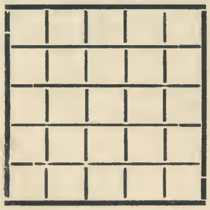

Vodoravno: 1. Roman »Knjižnice Dobrih Romana«. 2. Kažnjivo djelo (otimačima). 3. Vrst konja. 4. Kukuljica, maska. 5. Roman »Knjižnice Dobrih Romana«. 6. Jezovito, užasno.

U dijagonali od I—II je ime, a u dijagonali od III—IV prezime hrvatskog pjesnika.

2. Magični kvadrat

Sastavio *M. Kancelarić*, Krk

Vodoravno i okomito: Rimski pisac — Ptica — Latinski »hrapav« — Pobjeći — Azij. rijeka.

3. Zagonetna posjetnica

Sastavio *R. Gruden*, Karlovac

T. ŠARK
EMIR
EPIR

4. Logogrif

Sastavio *V. Peroš*, Zagreb

1. Kad šahista »m« ti veli,
   Tad je gotov turnir cijeli!
2. Znatniji neg Banky Vilma
   komičar je ovo filma!
3. Puca puška i granata
   I ubije bratac brata...
4. Brod u njemu mjesto ište
   (Imade ga pristanište).
5. Kovači ga rukom prime,
   Da u čelik tuku njime.
6. Taj kazuje čudne pute:
   sat, sekunde i — minute...
7. Uz prizemlje ak' je koji,
   već se kao prvi broji...
8. Taj se noću vani skita
   I za novce ljude — pita!
9. Žicama se struja tjera
   (za tu struju to je mjera!)
10. A na koncu (ništa novo!)
   gramatika zna to slovo!...

Odgonetke ovih zagonetaka treba poslati na Uredništvo najkasnije do 10. studenoga. Odgonetki treba priložiti barem jednu adresu, na koju se može sadašnja, novim načinom ilustracija reformirana »Obitelj« slati na ogled. Medu takve odgonetače bit će razdijeljeno 10 lijepih knjiga.

K SLICI KRALJA TOMISLAVA.

Na omotu današnjega broja donosimo sliku prvoga hrvatskoga kralja Tomislava, koju je izradio ugledni hrvatski slikar Gabrijel Jurkić. Umjetnik je u toj slici uspio da izrazi kraljevsko dostojanstvo i uzvišenost te da u nama izazove svu toplinu osjećaja, koja svakog Hrvata prostruja, kad pomisli na prvoga kralja našega roda. Umjetnost Gabrijela Jurkića, kojoj je naš list uvijek posvećivao osobitu pažnju, dolazi nam u ovoj slici sa svim svojim odlikama, pa će sigurno medu svima onima, koji rado čitaju i primaju »Obitelj«, naići na radostan doček i pobuditi iskrenu radost.

ZA DOBRU DJECU

LOVAC I NJEGOVA ŽENA

PREMA RUSKOJ NARODNOJ PRIČI NAPISALA LELA LIN

Bio neki lovac i imao dva psa. Jednoga dana potucao se s njima po poljima i brdima tražeći divljač. Dugo se tako potucao, a ništa nije ulovio. Već se i mrak stao hvatati, kad opazi neko čudovište: gori deblo, a na njemu sjedi zmija. Zmija mu reče:

»Čovječe, izvadi me iz ognja, pa ću te napraviti sretnoga: vidjet ćeš sve, što je na svijetu, i kako životinje govore i kako ptice pjevaju.«

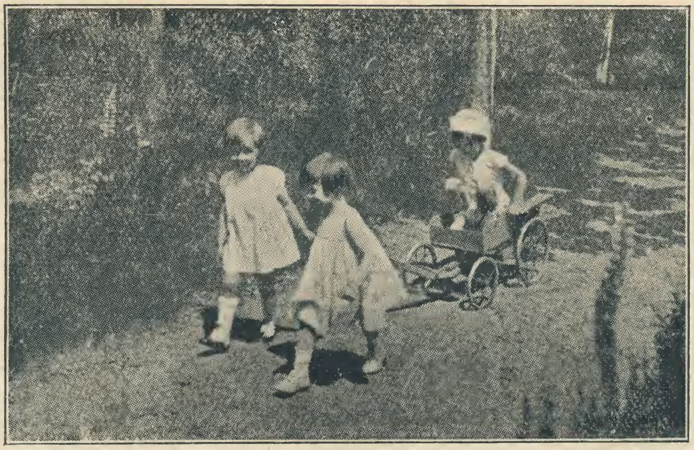
»Rado bih ti pomogao, ali kako?« zapita lovac.

»Daj mi pruži u oganj samo jednu palicu i ja ću po njoj izaći van.«

Lovac tako i učini, a zmija iziđe.

»Hvala ti, čovječe! Sad ćeš razumjeti sve, kad koja stvar bude govorila. Samo ne smiješ to kazati nikome, jer ako kažeš — poginut ćeš!«

Lovac pođe dalje. Zatekne ga mrkla noć. »Daleko mi je kuća,« pomisli, »morat ću prenoćiti ovdje.«

DVIJE SEKE VOZE BRACU

Naloži vatru, legne kraj nje sa svojim psima i začuje, kako su ti psi započeli razgovor.

»Brate,« reče jedan, »spavaj ti s gospodarom, a ja ću poći kući. Lopovi se spremaju na nedjela.«

»Pođi s Bogom, brate!« odgovori drugi.

Sutradan u ranu zoru povrati se pas iz kuće i reče onomu, koji je spavao u šumi:

»Jeste li sretno proveli noć?«

»Vrlo dobro, hvala Bogu! A ti, brate, kako si je ti proveo kod kuće?«

»Slabo. Dotrčim kući, a gospođa govori: Belaj ga je donio kući bez gospodara. I baci mi mršavu koricu kruha. Ja je ponjušim, ali je ne pojedem. Ona uzme metlu i stane me lupati: sva mi je rebra prebrojila. Noću stigoše lopovi i htjedoše u žitnice i spremice, ali ja počeh lajati i tako ih junački napadoh, da nisu imali kada misliti na tuđu imovinu, nego su umakli glavom bez obzira ... Tako sam probdio čitavu noć.«

Lovac je slušao, što je pas pripovijedao i pomisli:

»Čekaj, ženo! Kad dođem kući, pokazat ću ti!«

Kad je stupio u kuću, pozdravi:

»Zdravo, gospodarice!«

»Zdravo, gospodaru!«

»Je li sinoć pas došao kući?«

»Došao je.«

»Jesi li ga nahranila.«

»Jesam, srce moje! Dala sam mu punu zdjelu mlijeka i u nju sam nadrobila kruha.«

»Ti lažeš, stara vještice! Dala si mu mršavu koricu kruha i izlupala ga metlom.«

Žena prizna, da je kriva, i navali na muža:

»Kaži mi, molim te, kako si to doznao?«

»Ne mogu,« odgovori muž, »ne smijem ti za živu glavu kazati.«

»Dragi, reci!«

»Ne mogu.«

»No, reci, reci!«

»Ako komu reknem, umrijet ću!«

»No, daj, kaži, kaži, dragi!«

»Pa dobro, daj mi bijelu plahtu,« reče muž. Metne na se bijelu plahtu, legne u kut pod svetom slikom, pripravi se na smrt, jer je bio nakanio da gospodarici ispriča živu i pravu istinu.

No u to dođu u kuću kokoši, za njima dođe kokot i počne kljucati sad jednu sad drugu govoreći:

»Čekajte, ja ću vam pokazati! Nisam tako bedast, kao što je naš gospodar, koji se ne može osloboditi niti svoje jedine žene. Ja vas imam trideset i više, pa vas sve izmlatim, ako me je volja. I sve me morate slušati.«

Kad je lovac začuo, da bi ga kokoši držale za bedaka, ako učini, što je nakanio, skoči s klupe, uzme batinu i njom nauči svoju ženu pameti.

Žena se opametila i više ga nikada nije mučila pitanjima.

VJEŠTINA

ŠLJIVA.

Kako ćete zapovjediti šljivi, da iščezne iz vaše ruke? 1. Uzmite šljivu između palca i kažiprsta i pokažite je gledaocima. 2. Učinite njom kretnju kao da će te je staviti u lijevu ruku. 3. Međutim je metnete između prstenjaka i srednjaka desne ruke i to sa strane dlana. 4. Lijevu ruku zatvorite, kao da se u njoj nalazi šljiva. 5. Palcem i kažiprstom desne ruke uzmite čarobnu šipku, da izbjegnete sumnji, da se šljiva nalazi možda u desnoj ruci. Zatim taknete tom čarobnom šipkom lijevu ruku govoreći: »Šljivo, naređujem ti, da nestaneš iz moje ruke!« 6. Otvorite ljevicu i doista u njoj nitko ne će više naći šljivu. 7. Sada je možete vrlo lako dozvati natrag i desnicom je izvaditi tobože iz ustiju ili slično.

Š A L E

»Nisam dostojan«. Kad je Henrik IV. nekom plemiću dijelio red sv. Duha, plemić je — po ondašnjem običaju — izgovorio riječi evanđelja: »Gospodine, nisam dostojan...«

»Znam, da nisi,« odgovorio je kralj, »ali me je tvoj stric zamolio...«

Dobar odgovor. Neki čovjek reče učenjaku, koji je slatko grizao pečenu jarebicu:

»Gledajte ga! Još nisam vidio, da i učenjaci jedu jarebice!«

»A zar ste mislili, da ih jedu samo bedaci?« odgovori učenjak i nastavi da jede.

Sumnjiv dar. Učitelj: »No, Ivice, šta je s guskom, koju mi je htio poslati tvoj otac?«

Ivica: »Čini se, da je ozdravila i opet počela jesti...«

Stručnjak. Kupac (kod optičara): »Ti operni binokli — svi su preveliki. Htio bih nešto manjega, ljepšega. Da li možda imate binokle za — operetu?«

Opomena. Gospođa: »Fanika, tu u dnevniku piše nešto, što bi bilo dobro da i vi znate.«

Služavka: »Šta to?«

Gospođa: »U Americi je ciklon u deset minuta pomeo cijeli grad... A vi se evo s pometanjem jedne jedine sobe mučite cijeli dan.«

Pitanje. Dijete: »Mamice, kada je umrlo Mrtvo more?«

Puste želje: Žena: »No, kako je bilo na gozbi?«

Muž: »Ej, da je juha bila tako slana kao vino, a vino tako staro kao guska, a guska tako debela kao domaćica, — bilo bi možda dobro!«

Pjesnik. Zaručnica: »Ocu sam pokazala tvoje pjesme, pa je bio vrlo veseo.«

Zaručnik: »A što je rekao?«

Zaručnica: »Rekao je: O, sad sam posve miran i mogu te bez brige udati; dočim za čovjeka, koji bi bio doista pjesnik, ne bih te nikad dao...«

Zagonetke. Dva besposličara sjede na klupi i kazuju zagonetke.

Prvi: »Što je to? Počinje s »j«, crno je i ima dvije rupe!«

Drugi: »Ne znam.«

Prvi: »To je jedan par škarica. A što je to? Počinje s »d«, crno je i ima četiri rupe?«

Drugi: »Ne znam.«

Prvi: »To su dva para škarica... A što je to? Počinje s »t«, crno je, a u sredini ima košticu?«

Drugi: »Ne ćeš me ovoga puta prevariti! To su tri para škarica.«

Mamin strah. Sin: »Mamice, smijem li poći vani pogledati zvijezdu, koja ima rep?«

Mama: »Hajde, ali joj ne priđi odveć blizu!«

Opravdanje. Majka: »Joj, kakav si! Opet si se počupao s tim Ivicom Milićem. Morat ću ti kupiti novo odijelo!«

Sin: »Oh, mama, to još nije ništa. Milićevi će morati kupiti čitavog Ivicu novog! Tako sam ga...«

Nije njihova. Tik i Tak su se vozili malom lađom po moru. Odjednom nastane oluja. Tik zaplače.

»Šta ti je?« zapita Tak.

»Joj, ako se lađica potopi!«

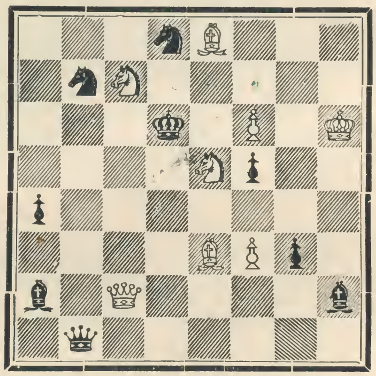
»Šta ti stalo! Pa nije ni moja ni tvoja!«

Nemoguće! Liječnik: »Mislim, da nije tako opasno! Jedno vam samo toplo preporučam: čir na zatiljku uvijek imajte pred očima!«

Š A H

Problem broj 4.

Zlatko Modor, Srij. Mitrovica

Bijeli matira u 2 poteza.

Vrlo prijazno. Neki gospodin je u posjetima. Gospođa ga dočeka s dječačićem na rukama.

»Prekrasno dijete! A koliko mu je vremena?«

»Pet mjeseci.«

»Je li to vaše najmlađe dijete?«

DOBRIJANOV PUT OKO SVIJETA

1. MEĐU CRNCIMA

Na put oko svijeta
čika otišao,
crncima je divljim,
gle, u šake pao.

Na vatri nam čiku
crnci kane peći,
ali nenadano
moraju uteći.

Eto divlji sloni
prema njima lete,
i junački crnci
podbrusili pete.

Slobodan je čika
pa na slonu jaše,
oholo se **koči**
poput kakvog paše.

NAJSLAVNIJA SLAVENSKA OPERA U TONFILMU

DOSKORA ĆE SE U ZAGREBU PRIKAZIVATI TONFILM „PRODANA NEVJESTA" NAČINJEN PREMA SLAVNOJ KOMIČNOJ OPERI OD NAJVEĆEG ČEŠKOG SKLADATELJA BEDŘICHA SMETANE

Gore:

GLAVNI JUNAK JANKO
Willy Domgraf = Fussbände

U krugu:

JANKO, MARICA, MARIČIN OTAC I PROVODADŽIJA KECAL

Lijevo:

JARMILA NOVOTNA KAO MARICA